

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 281 (10573)

1977 чылдың ноябрь 30, среда

1925 чылда үлдөөлөттүнген

Өртүз 2 коп.

УЛУСЧУ ДРУЖИНА

Ниятинниң корум-чурумун камгалаарыңа, социалыктыг хоойлу-дүрүмнениң хамаатыларның сагып турарының дененин бедидеринге эки тура улусчу дружиналарның ажилын улам сайзыраңгайжыдар талазы-биле чогуур доктаалдар хүлээп алдыңан болгаш партия, совет органнарга аңаа дүүштүр тодаргай хемчеглерни алган, ССРЭ-ниң чаа Конституция-зының 65 чүүлүндө «ССРЭ хамаатызы өске кижилерниң эргелерин болгаш хоойлуда көрдүнгөн эрге-ажыктарын хүндүлээр, нийтилерге удуз үүлдөдиглерге эптеш чок болур, ниятинниң корум-чурумун камгалаарыңа бүгү хемчеглер-биле иланг бээр хүлээлгелит» деп бижээп. Конституцияның бо чүүлү улусчу дружинниктерге база хамааржыр.

Эки тура улусчу дружиналарын ниятинниң корум-чурумун камгалаар талазы-биле ажил-чорудулгазын улам сайзыраңгайжыдар дугайында СЭКП ТК-нын болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын күөсүдөр дээш бистин республикага алдыңан хемчеглерин түнелинде чеди мүн хире кижиниңеринг беш чус ажы дружиналар юридика талазы-биле эде тургустунган болгаш дружинниктер дангыракты хүлээп алган. Бүгү районнарда, Кызыл, Ак-Довурак хоорайларда, Хову-Аксы суурда улусчу дружина штабтары ажилдап турар.

Республиканың чер-черде партия, профсоюздар организациялары, улус депутаттарының Советтери улусчу дружиналарын ажилды экижидер, хөй-инити организациялары-биле, дузалал болгаш профилактика пункттары-биле харылдазын быжыглаар талазы-биле чамдык ажилдарын кылган. Оон түнелинде ниятинниң корум-чуруму экижизин чурттакчылар республикада эвээш эвес апарган, кем-херек үүлдөдиглериниң саны мурнундагы чылдардан бо чылын элээн эвээжээп.

Эрзин районунуң Нарын көдээ Соведа «Нарын» совхозта партия, профсоюздар организациялары-биле кады ында улусчу дружинаның ажилынче сөөлгү чылдарда доктаамал кичээлгеини салып турар. Улусчу дружинниктер суурга дежурныйлаашкынче доктаамал үнүп, бригадаларже, фермаларже, мадчынарже рейдлерин кылып турар. Ол көдээ Советтин девискээринге бо чылын кем-херек үүлдөдигиниң болбаанынга дружинниктерин кириген үдүү эвээш эвес. Ол ышкаш Каа-Хем районунуң Ильянка суурунун корум-чурум камгалакчылары боттарының ол хөй-инитини даалгазын партия организациязының, көдээ Совет күөс-комунун удуртулгазы-биле ак сеткилдиг күөсүдиг келгенден, корум-чурум хажыдышкынынары ында эртен чылга деннээрге 7 катап эвээжээп, Улусчу дружиналарын, эш хуузуун судтарының болгаш өске-даа хөй-инити организацияларын дээштиг ажилын ачызында Барың-Хемчиктин Шекээр, Чөй-Хемчикти Теве-Хай, Бай-Тайганың Бай-Тал көдээ Советтериниң девискээрлери ам эки корум-чурумунг апарган.

Устүндө демделеттинген эки талалар-биле чергелештир улусчу дружиналарын ажилында болгаш оларны удуртуу база корум-чурум камгалаарыңа кириштирип турарында шыгыны четтестер ам-даа бар. Бий-Хем, Чөй-Хемчик, Тайды, Эрзин райкүөс-комнар, Кызыл, Ак-Довурак, Чадаана хоорай Советтери чоң ортузунга профилактиктиг хемчеглерни кошкак боттадырып, улусчу дружиналарын ажилынче чогуур кичээлгеини салбайн турарында ол черлерде кем-херек үүлдөдиглери, корум-чурум хажыдышкынынары эвээжөвөн турар.

Мурнуку чылдарда корум-чуруму эки, улусчу дружиналар доктаамал ажилдап тургудуу Тожу районун Ий, Эрзин районун Бай-Даг, ол ышкаш Чөй-Хемчик районун Хөндөргей, Барың-Хемчик районун Дөң-Терезин болгаш өске-даа чамдык суурларда дружиналарын ажилы кошкаан, ол черлерде ниятинниң корум-чурумун хажыдышкынынары көскүдөн.

Устүндө демделеттинген четтестерниң бир кол чыдагааны — чамдык районнарның болгаш хоорайларын партия, профсоюздар организациялары, совет болгаш административтик органнары, ол ышкаш чамдык ажил-агылдары, албан организацияларын удурткучулары болгаш хөй-инити организациялары дружиналарын организастыг ажилын эде тургуса-даа, оларын ажилын утка-шынарыңче, арга-методун сайзыраңгайжыдарыңче, профилактиктиг ажилды дээштин бедидеринче чогуур кичээлгеини оларның салбаанын болдуруп турар.

Эки тура улусчу дружинанын ажилын сайзыраңгайжыдар дугайында партия, чазактын доктаалын, СЭКП обкомунуң II пленумунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң III сессиязының шийтпирлерин күөсүдир талазы-биле немелде хемчеглерни Кызыл хоорайның, районнарның партия, совет болгаш административтик органнары алыры чугула. Бирги ээлгегде улусчу дружина бүрүзү доктаамал ажилдаан, оларның ажил-чорудулгазын ниятинниң корум-чурумун экижидеринге дээштин салдарлыг турарын чеди алыр ужурул.

Эки ажилдап турар дружиналарын болгаш дружинниктерин дуржулгазын негтерелери, материалдыг болгаш моральдыг деткимчени ажылаары, дружинниктерин ажилдарыңа таарымчалыг байдалды тургузары эргежок чугула. Партия, профсоюздар, комсомол организациялары, чер-чер Советтери болгаш иштики херектер органнары улусчу дружиналарын ажилын профилактиктиг бүгү хемчеглер-биле, хөй-инити организацияларын кижизинди ажилы-биле сырый холбаалыг болурун хандыңар ужурул.

СЭКП-НИҢ XXV СЪЕЗДИЗИНИҢ ШИИТПИРЛЕРИН — АМЫДЫРАЛГА!

АЖЫЛ-ИШ-БИЛЕ

«Чыраа-Бажы» совхозтук малчынары СЭКП ТК-ның Чыгыш секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Э. И. Брежневтин чурттуң мал ажалын мастерлеринге чагааны болгаш Тыва АССР-ниң мурнакчы малчынарының кыгырып бедиж көдүрүшкүн-биле танышкан, ол документи-лерин дөткөн, боттут ажилы-иш-биле харылдап турарлар.

Мады кыштан хүр-менди ажаллары-биле хойкуларын кыштан бүрүзүндө 15—20 тонна еттен чедиргеш, эки калгалаалда тургускан.

Шы-Бажы сүт-бараан фермазында саар шестеринг четтерилгелен эки органикастай. Ында мал чезин чымыч-чы хайыңдырып бээр чехти үлөткөргөндүр тургускан, инектерин зоотехниктин тургускан рашовун сүзүткөр чегерип турар. Ол фермага чозта-чаа барып зонаның мал ажалын чымыч артемпилдерип семинар-хураамында кыргышчылары барып, коллек-

ДЕТКЭЭН

күш-ажыл-биле харылаар ужурут бис. Кышка бетлекке-ден өккү. Электри чырымын ба-ла кыргеш. Ол бистин ажалымыска аажок улут дузалыг. Республиканың көдөө электри туудууну монтажчылары чозта чаа Уулу-Хову, Дагыр-Шема, Чыраа-Бажы оон өск хой-жууарын колдында электри чырымын кыргеш. Хойжу Доу-ган Кызыл-оол бир дугарында төдөвлөр сымл алган. Москваны көрүп, дыйлаан.

Мурнакчы хойжу Хоовагы Ону кышка үлөдөгүн бетлек-кенип, чам мал калгаанын сеп-теп, печаны салып, калга-адаанга тогер 15 тонна олектин бөдүү алган. Ол бөдүүнүг бөдөөнүн күжү-биле 33 тонна еттенн бетлеккеш, эки калгалаалда тургускан. Ол ышкаш Ооркак Сондажы 27, Монгуш Оуур-оол 21 тонна еттенн кыштангында чедир-ип алгылаан.

— Мал ажалы дөп партия болгаш чазактыг кайгы-чык сагыш салышкыны

КЕЛИР ЧЫЛДЫҢ ДУЖУДУНГА

Кызыл районунуң «Шамбалыт» совхозунуң кады-инчиктери бедир чылды тарагында үренип бетлеккелди чымыччалыг чорудуп турар. Уренип четтери-биле уруу алган болгаш олу тон шакта арыткан эгээл. Совхоз 1300 тонна кызыл-тасты, 600

тонна суурак арылаар ужурут. Ам 500 тонна кызыл-тасты, 200 тонна суурак арылаан. Бүгү уренип декабрь 20-ге чедир арыткан дооар соруганын салган, кызыл ажалдан турарлар.

Шагаан-Арыгның улстүр комбинатының ыш чазар цехинде малар Мария Иыргыс-овна Ыйма коммунисттик күш-ажылды шалыпчызы, анык-тарын идегелди дагымычызы. Ол ак сеткилдиг кызыл ажил-ижи дээш Улуз Октябрьның 60 чылын бугу-зунда Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлел бижини-биле шаңктан-кан.

ЧУРУНТА: коммунисттик күш-ажылды шалыпчызы М. И. Ыйма анык маларга сүме кадып тур.

В. АМЫРНЫҢ ФОТОЗ.

БОТТУГ ДУЗА

Кыштанга ажалын чеди-ип эрттирер аңаа хына-чалыг бетлеккелденнелди кол камдаржыр дээрн билдиргеш. Бо талазы-биле малчынарга боттут дуааны «Шекээр» совхозтук төвү Биче-Тей суурлун чурттакчылары чыл бүрүдө көрүп турарлар. Совхозтук партокум, көдөө Совет суурлун 14 агитклартарын туу-түе маачын колданырга бы-зылгаан. Бичаңгаш кыртал-нырга чурттакчылары дым-таныр хүннере бызылгааткан малчынарыга барып, кыштага ажалын чедир бет-леккелденнелди чедир тур-гускан дуулажып турарлар. Ноябрь айның эрткен хонуктарында 7 агитклартарын чурттакчылары малчы-нарга шөф дуааны көргүсөк.

Чугаа эртен дымтаныр хүнде беш «Уран», «Хемчик», «Чо-дураа» деп үш агитклартар-ралар шөфт чораш, келген-ер. Агитклартарын чурттакчылары малчынарыга лекция, беселелер кылып берип турар. Кажактар чымылаар, өдөк бөдөр, мал чезин сөөртү-жөр, кормушпаалар септөр, сүт кудар доккаар чымы-лаар—кыгыр ажал-ча хой.

Эртен дымтаныр хүнде совхозтук мурнакчы хойжуу Ооркак Күөсүдиги колданы-га чедө бөрүннече өдөктө хой удуу ажалдап тур. Олар-ның чамдыктары сүт кудар доккаары чымылаан, а өскө-дөр кайса иштини септелге, чымылаашкын кылган. Бо болза суурлун Октябрьская кудумчузунда «Уран» агит-клартарын чурттакчылары болду. Агитклартарын удур-туучуу башчы Ч. Шылона бо күдүн ам ийги убаа мывдыг шөфти чорудуп турарын чу-гаалады. Хойжу Ооркак Күө-сиди шөфткелерге өрүп чет-териниң илердин, келир чыл-ды будунга быжыткан хой бүрүзүндө хурагалы амы-рын хүлөөннени оларга бүзү-редип чугаалаан. Шөфткелер хой оодлаашкынының үезинде база катан чедип көр болган.

Х. МОНГУШ.

Барың-Хемчик район.

РСФСР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫНЫҢ МУРНУНДА

РСФСР-ниң Дээди Совединиң тоску чымыкыны алдыгы сессиязы декабрь 21-де чымы-дырары-биле холбаштыр РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиуму РСФСР-ниң Дээди Совединиң план-бюджет бол-жон оскен доктаамал ком-иссияларына 1978 чылда РСФСР-ниң экономикаст бол-гаш социал хөгжүдөлүгү кү-рүне планын база РСФСР-ниң күрүне бюджетин, а ол ыш-тан 1976 чылда бюджетин кү-рүне-дезиниң дугайында өт-чөттү баш удур чугаалажып көрүп болган оларның тала-зы-биле РСФСР-ниң Дээди Со-вединге түрүдөдөрн бетлек-көрүн дааскан.

Ноябрь 28-те РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президи-умунга доктаамал комиссиялар даргаларын чөдүлө хурамы болган. Аңаа бетлек ком-иссияларын ажалын чур-му болгаш хуусааларын, а ол ыштан 1978 чылда РСФСР-ниң күрүне планын база кү-рүне бюджетин болгаш 1976 чылда бюджетин кү-рүне-дезиниң дугайында өт-чөттү баш удур чугаалажып көрүп болган оларның тала-зы-биле РСФСР-ниң Дээди Со-вединге түрүдөдөрн бетлек-көрүн дааскан.

Ноябрь 28-те РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президи-умунга доктаамал комиссиялар даргаларын чөдүлө хурамы болган. Аңаа бетлек ком-иссияларын ажалын чур-му болгаш хуусааларын, а ол ыштан 1978 чылда РСФСР-ниң күрүне планын база кү-рүне бюджетин болгаш 1976 чылда бюджетин кү-рүне-дезиниң дугайында өт-чөттү баш удур чугаалажып көрүп болган оларның тала-зы-биле РСФСР-ниң Дээди Со-вединге түрүдөдөрн бетлек-көрүн дааскан.

Хураалда РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргаларын ордасын О. П. Болочина, министрлериниң болгаш ведомстволарын удур-туучулары, РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң РСФСР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң болгаш өске-даа орга-низацияларын харылдажып аңаа ажалдыкчылары кыргыш-тып.

Бүгү бетлек комиссияларының организастыг хураалды ботур эртен. Оон 1978 чылда РСФСР-ниң экономика-ст болгаш социал хөгжүдөлү-гү күрүне планын база РСФСР-ниң күрүне бюджетиниң чөдүлө ботторун чуга-алажып эгелеттөр.

МОСКВА УЛЕГЕРИН КӨРГҮЗҮП ТУР

Индустриалдыг Москва—бзы-рын ийи муң улуг заводтар болгаш фабрикалар, транспорт-туу база туугуну—улуг наг-гылышкынынары база катан патриотчу эгелекчи саналды үндүрер. Лихачев аттыг авто-заводтун, 2-ги шаң заводунуң болгаш «Красная звезда» катты-жышкынының мурнакчы бри-гадалары, участствоты база элчеглери беш чылдың үшкү чылынның онаалдарын 1978 чылдың октябрь 7-ге—ССРЭ-ниң чаа Конституциязының бир чыл оннга чедир күөсүдир дээш социалыктыг чарышты эгелеттөр.

Улуг Октябрьның 60 чылын найсыпалдык ажилчы чонна-ры төлөтүп утказанар деп ол талазы-биле хулаз алган док-таалында СЭКП-ниң Москва хооромунун бөрүзү демдел-ген, 400 муң ажилчынар, 12 муң ажык бригадалар беш чылдың үшкү чылынның бол-гаш харын-даа артык чылын-ны календарын эдугаар ажил-дап турар. Провуция сайгара-рынның он айлар планын хоорай-ның бүгү бугурулгелери күөсеткен. Бичаңгаш чедиш-

КМК бо чылдың чылынында 60 орунун ийи кыт общест-венниң тараан салып, бетлек-көн. Ышала-даа тууду мате-риалдарын чөгүндө ол-ла олчан туруп берген. Ону кымыда, калган тууттар дугайында чугаа үтүлдөүшкүн-чаш, ажал-херек бүтүшкөн. Бо айтырым даяр шийт-пирлесе болза, ажалдык калгара-айтырым бергедер, Чаа-Фабрика болдуру эвээш эргелешкел—хаммаары-лаа болза, «Тыва» ажалдык комбинатының дирекциясы, партокум, хөй-инити орган-зациялары фабриканы болгаш чурттага шөфт туурадыг дөрт кыргышкы согурулду деп ботур ужурул. Ышала-даа комбинаттын талазында дуулажып ажалдык бир-бүзү-дөр, кран, бир калкында, мон-тажкел-биле шөфткел шөфткел-чилер бригадалыг тукайлаан-дан өскө дууа өргүсүнгөн турар.

Хову-Аксының даарыяга фабриказын туудуу доозуп, бо чылын ажалдагы кире-риниң аргам бар. Ында В. Радчек, И. Котонюк, Н. Мо-гге, А. Андриенко, М. Сарыжа-нов, А. Оюн, Л. Вохины, Э. Балчыг дөп өскө-да бедиж меркелдиг мурнакчылар хой. Аңаа үдө чүлө органи-касты ажалды эгелешкел, кире-риниң ажалдарына таарымчалыг байдалды тургузар дээш.

Даарыяга фабриказын согуу туудуу-монтаж ажалды-ры ботур үшкү мөйөндө ажалдагы кире-риниң ажалдык хемчеглери дон-доран ажал-ыч атуула аларган.

Т. МОНГУШ, «Шымын» көр.

ХУУСАА ЧҮГЕ ҮЗҮЛГЕНИЛ?

Оңу беш чылдың ийги чымыкы соолгу айы даарта эгээл. Республиканың бүтү-дө күш-ажалык коллективтериниң кезиктири-биле бир домей, туудуулар юбилейлиг чылда каалажымында-даа удуз хемчөдөгү ажал-ишти кыла, дык хой чугула туудууларын ажалдагы кирген. Улуз Октябрьның 60 чыл юбилейлеш укуптур бүгү улустук социалыктыг чарыкыны түнелинде «Тууду электер» ком-бинатын ыш ажалдап кылар завод, Кызылдың алгы за-водунуң киде идиң кылар цехи, Эгеек-Анемий туубу заводунун бирги ээлгө, күрүленин хөгжү-шү театрларын тууду болган үстүрүнү, культураны, көдөө ажал-агыл-нын туудулары ажалдагы кирген.

Туудууларын мурнунда артык чалгыс-ла айың иштине күөсүдөр ужурут удуз ортугалар салдыган: Кызыл-Мажаалыкта элт комбинаты, Кызылда элт-өскө завод, ыш-версам, асфальт-бетум завод, керемит-ей завод, уруулар сактары, школар, чурттага бажыңары ажалдагы баа-ла кирген турар ужурут. Оларын арамыда «Тыва ко-бальт» комбинатын хоорайгазын—Хову-Аксында даарт-тыпта фабриказы база бар.

Оңу беш чылды планын сүзүрү бо чылды чеди 1977 чылдың ноябрьда ажал-ың эгелен берген турар ужурут. Ботун ноябрьның согуу хүнү, а ында чүгө монтаж эвес, харын-даа тууду ажалдык бери доозулаан.

Фабриказын ажалын ту-дун эгелешкел бөрү тагыг-ла үш чыл бооп турар. Ону аңаа үдө Чаа Шагаан-Арыг хоорайның туудуна ажалдан турар 18 дугаар өккүчү чорур механизастаттынган колони-панын прораб уюстоту (прораб В. И. Шарип) кылып турар. Бо чылдың эрткен айла-рында участоктук коллективни 200 муң рублун тууду-мон-таж ажалдарын кылган бол-гаш боттарының күжү-биле 200 муң рублун ажалын кылган. Бичаңгаш 80 муң ру-

Ажыгалага кирип туудуга

деп, ийги кыттың шалазын үзүр ужурут тараары турар. Ол дөргө төдөлүдөгүн бызымдан хажыдышкынына-рыны түнелиң деп чүвени олар ам ча-ла билди турар. Устүндө аңаа үгөн монтаж органикастайлардан болгаш республика иштини-даа чам-дык тууду эргелелеринде спешналыстөр чөткө келбейн турар, прораб уюстотуучу-лары-даа оон-биз эгелешкел, чыгып-бетөдөлөрүн кылабын турары эдөдөтүл. Чымык, «Совалфмонтаж» тын төдөлүдөгүн болгаш чыгып чөдүрүлүп бергелелерин бар-даа болза, ажалын чедир кылабын чоруй баргылаан. Ол ышкаш электромонтаж органикастай чүгө чыгып кы-зын чөдүрүп. А ажалды дөргө кызып-ызылаар чок деп болур. Чугаа элестри шүгү-мү фабрикалыг улаваанын кыла, оон үкүчү чедешкелден Кызылдан барган даарыя-

машиналар электеринде ында он шаа хонуга анаа турар-лар. Фабрика бажыңыны чы-дыгын улап, ажалдарына таарымчалыг байдалды тур-гускан-да болза, сантехник-тер (прораб эш Шагалын) ажи-лын шудуудын чадышкан.

Кызылдың даарыяга фабриказын барган электериниң ийги кыттың шалазын үзүр ужурут тараары турар. Ол дөргө төдөлүдөгүн бызымдан хажыдышкынына-рыны түнелиң деп чүвени олар ам ча-ла билди турар. Устүндө аңаа үгөн монтаж органикастайлардан болгаш республика иштини-даа чам-дык тууду эргелелеринде спешналыстөр чөткө келбейн турар, прораб уюстотуучу-лары-даа оон-биз эгелешкел, чыгып-бетөдөлөрүн кылабын турары эдөдөтүл. Чымык, «Совалфмонтаж» тын төдөлүдөгүн болгаш чыгып чөдүрүлүп бергелелерин бар-даа болза, ажалын чедир кылабын чоруй баргылаан. Ол ышкаш электромонтаж органикастай чүгө чыгып кы-зын чөдүрүп. А ажалды дөргө кызып-ызылаар чок деп болур. Чугаа элестри шүгү-мү фабрикалыг улаваанын кыла, оон үкүчү чедешкелден Кызылдан барган даарыя-

Хөй уругларлыг илерни „Иениң алдары“ орден-биле болгаш „Иениң медалы“ медаль- биле шаңнаар дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарлыы

- ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң өмүздөндөгү шаңнаары болаа:
- БАЙ-ТАЙГА РАЙОНДАН**
Тос уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң I чегези-биле
Александр Иргитовна Бини-оол—райпо ажылчысы.
Орусмаа Чымылова Иргит—«Кара-Хол» совхозтун ажылчысы.
Диртымаа Доктуговна Хомушкуну—«Бай-Тал» совхозтун ажылчысы.
- Сее уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң II чегези-биле**
Харипт Хуялыковна Донга—«Мурнак» совхозтун ажылчысы.
Чыгызмаа Сымгаларовна Хертек—«Кара-Хол» совхозтун ажылчысы.
Чыгызмаа Седеновна Хертек—«Кара-Хол» совхозтун ажылчысы.
Долчаммаа Дуктуговна Хомушкуну—«Кара-Хол» совхозтун ажылчысы.
- Чеди уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң III чегези-биле**
Бараадир Салчаканна Чыдым—«Бай-Тал» совхозтун ажылчысы.
- Ады уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң медалы“ медальдык I чегези-биле**
Зоя Хертековна Беган—«Кара-Холдун» харылаа салбарышчы телефонши.
- Чыгызмаа Дуктешовна Кужугет—«Кара-Хол» совхозтун ажылчысы.**
Мария Монгушова Мит-оол—Шый ортумак школанын башчысы.
- Ачызмаа Хертековна Холайы—Бай-Тал ортумак школанын башчысы.**
- Беш уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң медалы“ медальдык II чегези-биле**
Кара Мамылаевна Иргит—Бай-Тал ортумак школанын повара.
- Өшү-Саар Хертековна Таргын—Талын ортумак школанын башчысы.**
Панса Угдуловна Хомушкуну (Салчак)—райпо столовазын повара.
- БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОНДАН**
Тос уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң I чегези-биле
Кара-кыс Бадир-ооловна Бодун-оол—Хондотен суурда өг-бүлө ээси.
Кара-кыс Ламаяевна Ооржак—«Дон-Терезин» совхозтун ажылчысы.
Клара Дамбайевна Ооржак—«Дон-Терезин» суурда өг-бүлө ээси.
Чечеммаа Кавчаровна Сарылар—«Барлык» совхозтун ажылчысы.
Чуудурук Ооржаканна Эндөпек—«Дон-Терезин» совхозтун ажылчысы.
- Сее уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң II чегези-биле**
Кок Шугауевна Саая—Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээси.
Седенова Кожеевна Саая—«Дон-Терезин» суурда өг-бүлө ээси.
- Харипт Салчаканна Сарылар—«Барлык» совхозтун ажылчысы.**
Татьяна Донгановна Удулае-оол—Аксм-Барыктын Кудлтура бажынын эртелекши.
- Чеди уругларлыг божаан болгаш кижизиккен илерниң „Иениң алдары“ орденниң III чегези-биле**
Будучуммаа Манзар-ооловна Байыр—Кызыл-Мажалык сүт заводунун ажылчысы.
Маштай Авайевна Донгак—«Хемчик» совхозтун ажылчысы.
Блчин-Урут Ооржаканна Кара-Сал—«Хемчик» совхозтун ажылчысы.
- Сөрөн Хертековна Кужугет—Барлык ортумак школанын интернацинал техникалыгы.**
Зоя Шарайевна Куулар—«Дон-Терезин» совхозтун техникалыгы.
- (Улазычымы).

ЯКУТ АССР. Беркактте
баштайгы поезд челе берген. Тымдадан рельстерин хуураадап он дорт ай мурун саггап, Октябрьның юбилейинге БМ-ның тулгузулары тергени эки белекти белеккен ылганнар.

№ 49 көвүрү отрядның тулгузулары Тымда-Беркакт участкага ээзон каш көвүрүлгенин, кылмал тулгуларын болгаш сүт эрттирер коопшарларын тудун ылганнар. В. Н. Бакувун бригаданын орукта соолгу көвүрүлгенин бирээни дужаганнар.

Г. КАЛАЧЬЯНИННИң болгаш **В. МАРИКОВСКИНИННИң** фото-зу.

(СЭТА-ның фотохрошкамы).

ОРГАНИЗАСТЫГ
ССРЭ-нин Дээди Советиниң эзелч чок чедиг сессиялыг материалдарын, ССРЭ-нин чаа Конституцияны, СЭКП ТН-ның, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советиниң Улгу Октябрьның 60 чылдыг тулгузуларын каттышкан байыргы хурааныга эш П. И. Брежневтин ылганы «Улгу Октябрь болгаш икки төрөгетениң депшиле» деп плетселин Каа-Хем районуна ажылчы чону политиктиг болгаш экономикадыг өөредилгенин системанында 74 шлоларда калбаа-биле өөрепирин уламчылар турар.

Ол тогудуг документтерин бүтү-ништи өөрепир аездериниң мурунда партияның Каа-Хем районуна, райкускомунуң харымсалтыг ажылдакчылары, дуржулгалыг лекторлар, агитаторлардан айтыла, ол эргелерин харин херек кырыга магадылап берип турары болур.

Совет нийтелидин эш П. И. Брежневтин чуулдуу бугүрүлдүг илерейлтиген бир дески шалкын хөгжүлдүг социалисттиг тургузуну депшиле-лиг бугүрүлдүг дугайын дерчелен, национал хосталыктын болгаш социал депшиле дээш турушпашаа, хөгжүп орав чурттарга орук айткычызы болур деп, М. Порсель демделээ.

● ДАНИЯ
Тайбыга минакшалыг идеология политиканы амдыралга мөөн сөгүрү-лаа чалгылаш чокка чорудар дугайында СЭКП-нин болгаш Совет куруенин бажыг шийтирди чоруну П. И. Брежневтин чуулдуу чырыкчаларыг илерейлтиген деп, Данияның Компартияның ТН-зынн Куускомунун кежигүнү, секретары П. Эмануэль демделээ.

Коммунисттиг болгаш ажылчын партияларын аразыга улам сыйрылдеминг хеделишкенин эргелек чугулазын П. И. Брежневтин онзалал демделээни лани коммунистер онза чугулаа укур-дузалыг кылдыр көрүп турар деп, П. Эмануэль айткан.

● ФРАНЦИЯ
Совет Эвилелиниң тогугу-не бо чыл онза чери эзелер апарын П. И. Брежнев онзалал демделээ деп, Францияны хой-ниятиги көсү ажылдакчымы, «Улустар аразыга тайбыны бажыглары дээше делегейин Ленинни шагналыг лауреалы генерал П. Пуял демделээ.

«Нормандия-Неман» дээр улар чуулдуу полк командир чоран ол кижиге—Хоччя солдат болганымга совет улустун тайбын чурттаар болгаш бугу улустарга бажыг тайбыны чедип алыр дээр чүткүдүнү мурунга мөгөйп өөрүр мен. Иччалган социалисттиг куруениң амгы политиканын алыс уткамы—тайбын дугайында оор агыш салымшыны болуп турар чуулдери чаа Совет Конституция ССРЭ-нин куруе хойлузулун илерейлтиг чедир көзүргенини дугайында П. И. Брежневтин сестери мичанган мөөн чүрэмге онза унедеп көрүшкүнү боладурган деп чугаалаа.

(СЭТА).

Политиктиг, экономикадыг өөредилге
тургускан теоретиктиг семинарларын кичээлдери ам үш чыл улустыг доктаамал эртин турар. Эртин чылдан бээр онч динчелер «Улустуңуң күш-ажылы» деп курстун лекцияларын динчал эртеле.

Теоретиктиг семинарларын динчелериниң ийи бөлүккө чарган. Он бирөөндо район төвүнүң көдө ажыл-агымга хамаарылгалыг удуруткучу ажылдакчыларын, тускай эртемчилерин база сруксат директорларын, кол специалисттерин, а өскөинде улусту бугүрүлдүг тулгу организациаларынын удуруткучуларын хаара туткан. Бүдүктөрүн СЭКП райкомнарынн секретарлары Ш. П. Куулар биле В. А. Стариков олар удуруткучуларын.

Чоолта чаа ийи бөлүктү ийи-кээли тургузууда болуулаа. Он минакшалык бирин бөлүктүн динчелериниң болуу динчелериниң динчал, боттарынн арга-дуркузгалын солушаннар. Олар ам «Улустуңуң күш-ажылы» деп курстун ийги чылдыг килергенер. СЭКП райкомунун бирги секретары Ш. П. Куулар ССРЭ-нин чаа Конституцияны сакшырап, хөгжүп өскө оруктары болгаш оон өскө чуртарыл, малагы капиталдыг чуртарын үлдөп хойлузулардан онзагыг илгалдынын дугайында лекцияны номчала.

М. МОНГУШ.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

КОММУНИЗМЧЕ ОРУКТАП НЕЙТРОННУГ БОМБАНЫ БУДУРБЕС!

● ЧЕХОСЛОВАКИЯ
Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партияның Топ Комитетинин Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтин «Тайбын болгаш социализмниң айтырыгы» деп журналга парлатынган «Коммунизмче орута төгүлдүг үе-чала» деп чулу делегейге налбан үнөзөшкенин хайнытырган. Политиктиг болгаш хой-ниятиги көсү ажылдакчылар, янзы-бүрү чурттарынн парлагалы сайыраган социалисттиг нийтелил дугайында өөредилгени П. И. Брежневтин теория талазы-биле ханы үнөзөшкенин, марксизм-ленинизмниң эртинезинг оон улам ыңайгы чогадыкчы салымшынын демделеп турар.

Вирини политиктиг болгаш күрүч талазы-биле шылтарангыг ажылдакчынын марксизм-ленинизмни улам ыңай хөгжүткешпашаа дугайын терчелеп турар-дыр деп ол медделээ. Тайбын болгаш бугу кижиге төрөгетенин депшиле дээш делегейге шийтирди роолду ойлап турар чуртта чаа нийтелил тургузушкунуну практикамын ол чүдүде чогаалдык чүдүлө түзүшкүнү. Совет Эвилелиниң шыгаргангай удуруткучу бугу делегейин коммунистеринг дегем оруктары ажылды турар-дыр деп, Хесус Фария чугаалаан.

● БОЛГАРИЯ
Социалисттиг Улуг революцияны 60 чыл он тогүлдүг кезе шагда килген шак мынд кайгычыныг болушкунуна СЭКП ТН-ның Чингине секретары ханы анализте болган марксизм-ленинни үнөзөшкенин берген деп, Болгарияны «Отечествен фронт» солуну демделээ. Коммунисттиг улам ыңайгы тургузушкунун тодаргай перспективаларын ол көргүскен. Сайыраган социализмниң нийтелилде сайырагангай социалисттиг демократияны нийтелилди дээр дээрини дугайында оон кылган теоретиктиг түнөлө онза сугула укур-дузалыг деп ук «оюн айткан».

● БЕЛГИЯ
Сайырагангай социалисттиг нийтелилде тургузунган ССРЭ-ге коммунизм тургузушкунуну оруу совет удуруткучун ол чүдүлдүг төзөлүштүргөн-биле, ол чүдү улам солун болуп турар-дыр деп, белгий «Либ-белжик» солун демделээ. Ол талазы-биле алдыга, уч чүдү теоретиктиг аажок улуг укурдузалыг-дыр, иччалган чер болганда ол чүдүгө хамаарыштыр улуг согуургалдын илерейлтипкан келгенде икки кайгаар чүве чок деп ол айткан.

● ВЕНЕСУЭЛА
Венесуэланын Компартиянын Чингине секретары Хесус Фария эш П. И. Брежневтин чуулдуу аажок улуг политиктиг укур-дузалыг документ деп алаан. Ол чүдү болза, чаа хей-ничалыгы карык-дошкунуу беле чок кылым, оларын тудуп хоругдан турар болгаш байыскалаа база хиличкел-төзөшкенин кылдыр-биле наара-бажынаар, биздинмес черлерге чорулуп турар деп, тун-полди КНО-нун агылчын болуу илдери. Хой таварыла-ларда «ис чок чыткы» деп чарлаан, тутуруш хоругдаттырларын улаушан турар.

Бодуну чүдө адим өскөрткөн болгаш амгы үдө информацияны национал төнү деп ат-биле биздинги Динниң чажыг шагда чериниң кем-буруулау үдөгүдөлгенин истери база кижиниң эргелерин үрөөр талазы-биле буруулау чили улаушан шаажылычларын сугуларын ол болуш көрүш.

Илеткелдин бир бөлүдүгө «уртуктыг чонунуң ис адим өскөрткөнгө яларангай чоруктун уруксаттарын онзал турар хунтанын политиканын түнөлдүг» Чыдыл аар-берге экономикадыг байдалды дугайын айткан.

ХУНТАНЫ БУРУУ ШАПКАН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун Кол Ассамблеязынын (социал, гуманитар болгаш кулдуу айтирыкчаларынн талазы-биле) үшкү комитет Чыдыл кижиниң эргелерин үрө турарын истен көөр талазы-биле КНО-нун тусай агылчын болушун белеккен кылган илеткелди чугаалажы эргелеринг таварышкан ол чуртта кижиниң эргелерин массады-биле үрө турарын дугайында хой салтыг барымдаларын ол плетселе килерген.

Комитетте чүве чугаалаан, башкы дарагы Г. А. Аллан (Бакстат) мында деп онзалал демделээ: «массалыг илерейлтип чуртушкунуң соксадыры чили эрге-чугааралардан илетки болган эргелерин база хосталгаларын катат тургузушкунуң эргелек чүдүлө кемчелерин ап чорудары дегейиниң нийтелилдегенин хулаалгези болур».

Чижээлээр, чили эрге-чугааралар боттарынын удура-

рындан айтыла, ол эргелерин харин херек кырыга магадылап берип турары болур.

Совет нийтелидин эш П. И. Брежневтин чуулдуу бугүрүлдүг илерейлтиген бир дески шалкын хөгжүлдүг социалисттиг тургузуну депшиле-лиг бугүрүлдүг дугайын дерчелен, национал хосталыктын болгаш социал депшиле дээш турушпашаа, хөгжүп орав чурттарга орук айткычызы болур деп, М. Порсель демделээ.

● ДАНИЯ
Тайбыга минакшалыг идеология политиканы амдыралга мөөн сөгүрү-лаа чалгылаш чокка чорудар дугайында СЭКП-нин болгаш Совет куруенин бажыг шийтирди чоруну П. И. Брежневтин чуулдуу чырыкчаларыг илерейлтиген деп, Данияның Компартияның ТН-зынн Куускомунун кежигүнү, секретары П. Эмануэль демделээ.

Коммунисттиг болгаш ажылчын партияларын аразыга улам сыйрылдеминг хеделишкенин эргелек чугулазын П. И. Брежневтин онзалал демделээни лани коммунистер онза чугулаа укур-дузалыг кылдыр көрүп турар деп, П. Эмануэль айткан.

● ФРАНЦИЯ
Совет Эвилелиниң тогугу-не бо чыл онза чери эзелер апарын П. И. Брежнев онзалал демделээ деп, Францияны хой-ниятиги көсү ажылдакчымы, «Улустар аразыга тайбыны бажыглары дээше делегейин Ленинни шагналыг лауреалы генерал П. Пуял демделээ.

«Нормандия-Неман» дээр улар чуулдуу полк командир чоран ол кижиге—Хоччя солдат болганымга совет улустун тайбын чурттаар болгаш бугу улустарга бажыг тайбыны чедип алыр дээр чүткүдүнү мурунга мөгөйп өөрүр мен. Иччалган социалисттиг куруениң амгы политиканын алыс уткамы—тайбын дугайында оор агыш салымшыны болуп турар чуулдери чаа Совет Конституция ССРЭ-нин куруе хойлузулун илерейлтиг чедир көзүргенини дугайында П. И. Брежневтин сестери мичанган мөөн чүрэмге онза унедеп көрүшкүнү боладурган деп чугаалаа.

(СЭТА).

А ЖЫЛА

СОКСАДЫШКЫНЫ
ТОКИО. Чурттуң улусту-рүвүн улуг районнары—Каито (Токио), Кайсай (Осака-Кобе) болгаш Согу Ку-сьюнч транспорт ажылчы-нын восресенде хой шактыг ажил соксадышкынын чоруткан. Демир-орук болган автобустарын үрүмк хуу компанияла-рынга хамаарып турар ло-комотивтер база автобустар чөлөкчелери, орук эргил-чилери болган албан-хаал-чылары айтыла таварыш-каннарга төзөвирин беддерин болган күш-ажылды камгаларынн системасы болган өң байлыг үдө-лийи-биле экижерин не-гезенер.

(СЭТА)

ЛОНДОН. (СЭТА). «Нейтроннуг бомбаны будурбес!», «Чепекти элдере будурерин соксадыр!» деп темага семинар агаа Лондонун кооператив нийтелинин, «Лейбористер тайбын дээш» деп организацианын болгаш хой-ниятиги англи өскө-даа организациаларынн инициатива-биле болган. Массалыг улаушкынын чегезин чаа хейриерин Барын чүкте амылдап кылым тараа делегейге чүдү аймылдап болу берген деп, семинарга чүве чугаалаан политиктиг болгаш хой-ниятиги суралгыг ажылдакчылары онзалал айтканнар.

Лейборист партиянын конференцияларынын шийтирлери болган согулда мурунда алааматтарын турбузе, Англиянын чачаа чурттуг шериг бөлүдөин улгатырып урулдугулар турар деп, парламент кежигүнү, «Лейбористер тайбын дээш» деп организацианын даргазы Ф. Олаун демделээ.

СЭКП ТН-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневтин тайбыны бажыглар дээш кылып турар күженишкенин илерейлтиген байыр чедир укурдуг. Совет удуруткучу тускай хуураанын иштинде ядролу чепектиг бугу шиваделерин соксады-рын болган тайбын сорулгаларга ядролу

ОЛАРНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА
ЛОС-АНДЖЕЛОС. Республиканын болгаш областтарын совет органдарын удуруткучу ажылдакчыларынын АКШ-та аян-чорук кылып чуртуг делегацияны хой саныг ужуражымышкынынн база беедаларынн кол темазы болза, тайбын болган делегейин дүшкүрүлүг чоруну чавырамышкынын бажыгларынын. Совет Эвилелиниң база Каттышкан Штаттарынн улустарынн аразында бот-боттарын билди чорукту болган калы ажылдакчылары хөгжүдериин, халыкчаларынн айтирыгы болган.

СЭКП ТН-ның Политбюро кежигүнүгө кандидат, РСФСР-ниң Министрлер Чыгууртунун Даргазы М. С. Соломенцевке баштаган делегация Калифорния Штаттыг губернатору Э. Браун-биле ужурашкан.

Калифорнияны он улуг бизнесменери-биле, политиктиг болган хой-ниятиги бөлүктөрүнн суралгыг төзөлөкчидери-биле делегациянын ужуражышкынын Совет Эвилели биле Каттышкан Штаттарынн аразында бот-боттарынга бугүрүлгенин байталы болгаш чогалдыкчы чугаалажымышкынын тургузу-рынга америк херөгетин бөлүктөрүнн, АКШ-тыл калы хой-ниятиги улуг сонуургалдын көргүскен.

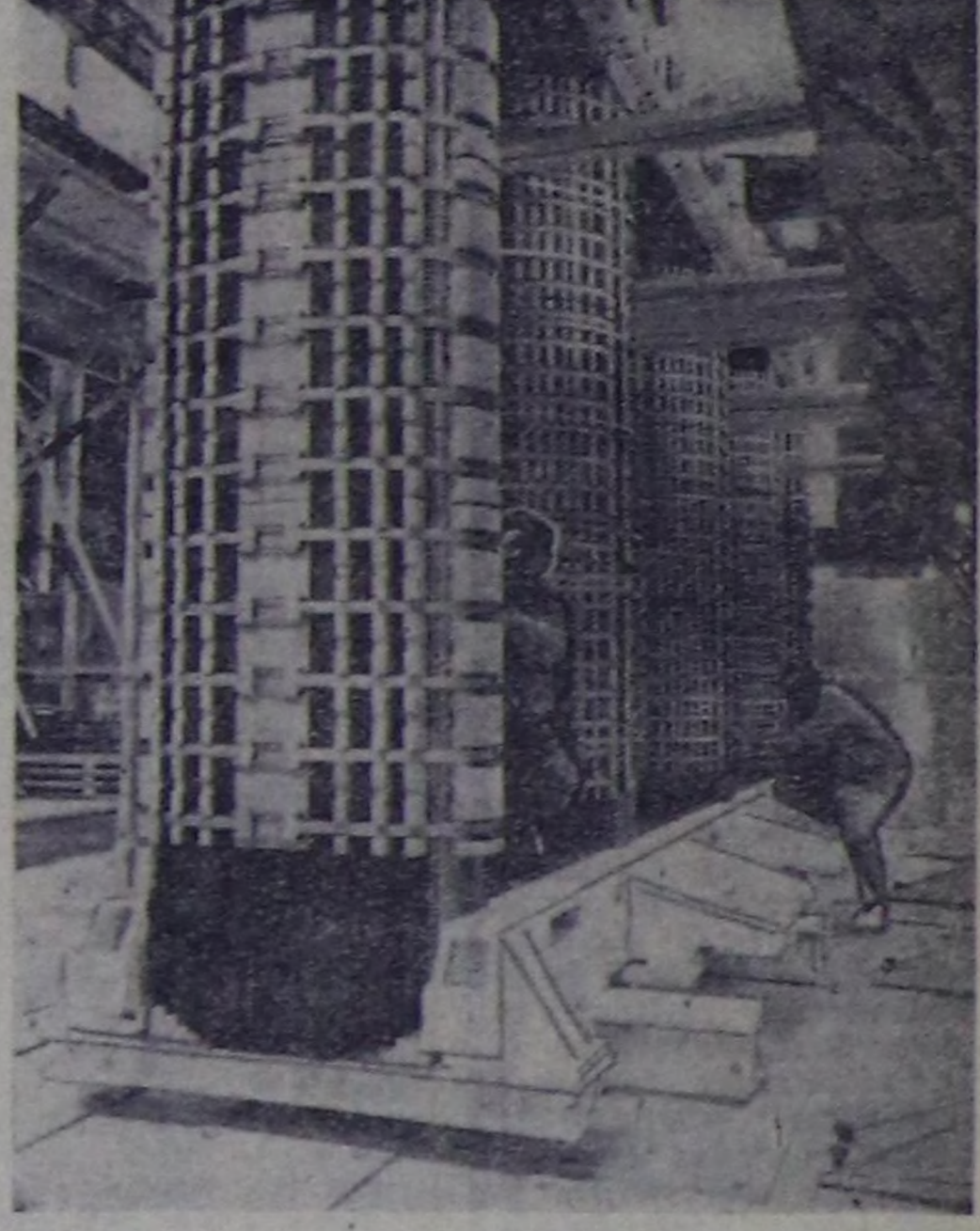
ДЕМИСЕЛДИ ДЕТКЭЭН
МАПУТУ. (СЭТА). Зымбабиде патриотчу фронтунуң болгаш Муруну-Барын Африканың улусту организациалык (СВАПО-нун) удуруткучу-лаа национал-хосталгыг демеелдиг үзүндө ийи чурттуң улаулары улуг чедимшилерин чедип алган деп, Мозамбиктин дантыгы херектер министр Ж. Чесано демделээ. Аня Африканы чыныгы эң организациалык (АЧО-нун) хосталаа комитетинин төлө чери ажы-дып турда чүве чугаалаан, Африканын муруну чүдүгө расисчя бугу-чуртуларын улау-каарында дээштинг чепек дур бот-чепектиг демеелди күштөдөрүнүнчө ол кий-гырган.

Патриоттарынн чедимши-лериниң ужурулдан расистер бодунуң аштырышкынын сонгаралдырын орадалып, чаа кажар аргаларын хергелен, национал-хосталгалык шийчешкенин чарыды-рышкыныны болуларыны чүтүгү, хамаарышпас нова курунелерге уду бот-чепек-тиг чөгүлөзөшкенин чору-

сугааралдырын сонгаралдырын саналаан деп, Ф. Олаун чугаалаан. Аймыл чок чорук Човуледин доктаамал кежигүнери курунелерин шериг бөлүктөрүн 10 хууга кызырапын дугайында Совет Эвилелиниң илдип унаурген саналы кончугу улуг укур-дузалыг болган. Ол саналы амылдалга боттандырып чорудары бугу кижиге төрөгетенин эрге-ажыттарыга бараан болур ийи деп, ол онзалал демделээ.

Бир авес НАТО-нун дайынарактары нейтроннуг бомбаны чепекленишкенин алып болза, дайыннын аймылы улам-на өскө бээр деп, бодуну чугаалаан англи суралгыг эргелек профессор Э. Буран онзалал айткан. Ядролу чепектиг янзы-бүрү өскө хейриеринг бөдөлгө, нейтроннуг бомба тайбын хамааты чурттакчыларга улам улуг аймылы тургузуп турар.

Нейтроннуг бомба болза кончаа алыры-га чалып АКШ-тын шериг улусту коллекциниң тургускан чаа чүдүлө болур. Варшава керөөзини чурттарынн талазында «аймык» деп мөге чыдаа-биле ол бодуну, орута-кончааны улауттарып алдырыче чүткүп турар деп, Лондонун кооператив нийтелинин президентин, парламент кежигүнү С. Ньюис демделээ.

ВУР. Европаның социалисттиг чурттарынын «Мир» деп каттышкан энергетика системасы бодунуң кичүүн сонсал чокка улгатырып илген. Нели чылын Винницадан (ССРЭ-де) Будапештин кыдында Альбертиерге чедир 750 мун вольт күнениннинг электри дамчыдыгынын шугу-мун амылгалга кирери план-наттырган.

ЧУРУКТА: Будапештин «Ганц» деп элонтротехника заводунда улустар аразынын электри дамчыдыгынын шугу-мунунга 700 мун вольт кичүү-лүг баштайгы трансформаторну эптеп турары.

МТИ—СЭТА-ның фотозу.

дуз турар деп, министр чугаалаан.

Бо чылдык майдын октябрьга чедир Солберинин дүрүм чок бугу-чуртуу ресубуналга удуруткучулук 165 үдөгүдөин илган, оң түнөлдө 85 мазамбик оурткен болган 48 кижиге бажылааткан деп, Ж. Чесано демделээ. Биети коргулар дээр орадалымышкынын турра-даа, Мозамбик болган ФРЕЛИМО партия Зымбабидин улаушуну хосталаа демеелди моон сонгардык бажымы-биле деткир деп, ол онзалал демделээ.

Зымбабиде байдалды таарыштыр шийтирлери дугайында айтирыгга хамаарышпас чорукту чедип алдырышкы чорудугагынын Зымбабидин патриотчу фронтунуң эң чугулаа роолду ойнар улаушун деп министр айткан.

Расистерин дүрүм чокка эжелен алган Намбияның демеелдигинде Муруну-Африка Республиканын шеригерин үлдүр дугайында СВАПО-нун илгалдын Ж. Чесано бугуру-биле деткээ.

